

ВЫХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

В СПРАВИ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ

Є

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

В ч. 161 „Діла“ з 23. 7. ч. р. по-
явилася дискусійна стаття з Ст. К.
„На новий шлях“ з підписом В.
справі централізації нашої збірко-
вої акції. Не можна заперечити ав-
торові доброї волі чи прихильності
до українських установ. Все-я таки
стаття має чимало похитів, які ви-
ходять із дещо — на мій погляд —
виключкового трактування громад-
ських справ. А, як владити, що на-
ші годівні осередки установи дер-
жаться виключно добром волею, а на
багатіях українських громадян, а на
нигми й загину, то ставити лийним, що
справа збірок на даму шль незви-
чайної ваги, що слід її ставити дивне
розважно, щоби не захитати існу-
вання установ. Ставляючи рішчі у-
важати поруч себе, треба іх — що
так скажу — поосудувати щодо на

чи в діяльності, не перемішуючи при цьому основних засад з випадковими, постійних з перемінними, співвідставової ваги з другорядними.

Автор наведеної статті подає такий план, що поза постійною жертвенністю і поза пристрастними збірками на деякі фонди, „культурні і гуманітарні інституції“ повинні спільно порозумітися і зборки марками визначати по черзі місяцями, зазначаючи при тому, що „для таких інституцій як „Рідна Школа“ повинно бути наведено більше можлив, що по собі чергувалися би.“ Марки, задля приступності для кожного повинні бути по 10 і 20 сот., їх малосьби розсилати через філії до сіл на суму 10—30 вол. для кожного фонду.

Коли мова йде про „Рідну Школу“, то вона, очевидно, не малаб нічого проти того, щоб її крім вищайших незначних датків припадала певна сума з якогось фонду. Одно тільки до зауваження, що „Рідна Школа“ може вимагати, щоб її жертвенність на її потреби була постійна, а не тільки в певних місяцях, щоб вона була загальна, а не походила тільки від інтелігенції і свідомого громадянства, як пише автор статті.

Але треба зважити, що в нашого навіть старшого покоління — хай це не буде в обиду — ще нема живої та гідної національної свідомості (велика частина ще навіть національним іменем не послуговується), а як в. то вона часто мертва, без діл. словом така, що при нагальній погрози організації системи наша молодь без протипакції вишла би національно байдужою. А не знов при недостатці свідомості, ідейної, характерної молоді спричинило б велику шкоду для нації. Слід згадати, що якраз „Рідна Школа“ займається тим, щоб у своїх заведеннях зробити ту молодь відпорною, намагаючи її певний світогляд та свідомість життєвих засад, що „Рідна Школа“ дає вже чисто реальні добра дітям головно тої селянсько-робітничої маси, яка творить нашу націю, що та „Рідна Школа“ з приводу своїх так широких, а з konieczности все зростаючих агенд має постійно до того неосильні вилатки. Тому, коли „Рідна Школа“ не має власти, мусить

настоювати на тому, щоб вона мала повну, всебічну, самостійну свободу рухів у великому часі, а в певні вже установлені часи навіть право нилучення іншої установи від збірок, як не в було постановлено досі незміною ухвалою всепарольної апкети з 3. червня 1920 р. Отже „Рідна Школа“ мусить остати при дотеперішній системі збірок, ведення відповідно до її власної життєвої потреби.

Не маючи ексекутивної сили на припинення своєї громадянства до складання відповідного фонду на всі народні потреби, як це має держава щодо своїх державних потреб, ставить кожний поневолений нарід шкільну справу окремо від інших справ. І слушно: бо на випадок недостатці фондів на яку іншу потребу можна обмежити діяльність дотичної установи, а в школах не можна цього зробити, хіба з найбільшою шкодою для дітей. Їх батьків, а в дальшому для цілої нації. Тим то й засадничі різниці між „Рідною Школою“ а іншими установами, що вони можуть без бід своєю діяльністю упорядковувати відповідно до своїх фондів, а „Рідна Школа“ мусить натягати свій бюджет відповідно до потреб, до розміру діяльності. Чехи, німці, поляки, литовці, жиди, білорусини і певно кожний інший нарід не лущать справи рідної школи, справи виховання, справи бути чи не бути нації з могилами, пам'ятниками, театром чи подібними хочби й як важкими справами. Навпаки: пригадаймо собі, що н. пр. поляки на початок травня мобілізують усе, забороняють усякі зборки на інші цілі — навіть не польські — бо... має відбутися в той час збірка на польське приватне шкільництво. А чужа держава нація! Або чи чув хто, щоб у жидів бодай дискутувалося на тему, якби то втягнути фонди „Зеднання шкіль жидівських“, чи „Союзу для ширення становой освіти серед жидів“, чи „Тарбут-а“ до спільного фонду н. пр. так життєвої справи як переселенця (*Keren Hajessod*) а чуж практичний і проворний нарід: так само є окремий фонд литовського „*Rytas a*“ білоруського „То-ва Школи Білоруської“ і т. п. Так мусить остати й у нас, хіба, що прийдуть до рішачого голосу

ті, які скажуть, що... нам вистає й теперішня державна школа.

Не може ж „Рідна Школа“ відатися на іншу інституцію хочби й як стару і то не тільки тому, щоб даної інституції а її окремими завданнями не обтяжувати своїм матеріальним станом, але й з огляду на приповідку „як собі постелиш, так і виспиєш“. Однак це зовсім не значить, що „Рідна Школа“ може зреангувати в допомогі інших установ. У нас ведеться боротьба рівночасно на різних полях. Так само на різних полях мусить вестися одночасно і народна праця, але поділено. І, коли за економічний стан дбає кооперація, а політичний — політичні партії, за станом — професійні спілки, то за справу виховання, справу шкільно-освітню мусить дбати не тільки шкільно-освітні установи, але й кожна свідомою одиниця і кожна наша установа.

Це самозрозуміле, що як у проєктованій централізації не буде найбільше потребувачі „Рідної Школи“, то про централізацію не можна говорити. Чому ж саме дотепершні зборки не вистають на покриття за-потребовання народних інституцій? На це є кілька причин, але на всякий випадок не достатча централізації збірок, яка булаб можлива тільки в суспільності з дуже ніжним „громадським сумлінням“. Причиною цього не є достатча проєктованих марок, яких місце заступають тепер зовсім добре і переглядно бльочки, цеголки, картки, наліпки і т. п., а щось зовсім інше.

(Докінчення буде.)

Л. Ясіччук

Виборчі висліди.

ЯВОРІВЩИНА.

В с. Ляшках, пов. Яворів, вибрано не 16 радних українців („Шло“ ч. 171) а 15 українців і 1 поляка з Чорноківськ. До ради входить і 1 вірліст-німець. Між радними українцями є й місцева учителька п. Вальчикова. Противники кооперативи внесли протест.

ПЕРЕМИШЛЯНЩИНА.

Остасовичі: 15 українців, 1 поляк і поляк вірліст. — Добрянці: 18 українців, 4 мазури (колоністи) і 2 німці

(колоністи). Вілтом вибрано свідомого українця, заст. вілти таном украліств. — Тучноі: Вибори перекладені на підставі компромісу між українцями і латинцями. Вибрано 10 українців і 14 латинців (польків). Вілти поляк, заст. вілти українці. — Утіховичі: 14 українців (3 свідомих українців, 2 поляк хрупа і 9 польських підданців), 1 поляк і 1 латинець. При виборах діялись надузжати. Свідомі виборці внесли рекурс. 14 радних з боями, щоб не втратити мандатів, разом з кількадесятма одурманеними внесли протест, твердючи, що вибори відбулись правильно. Село, яке перед війною належало до перших у повіті, ліні нест пораз у хрупівстві. А деморалізують його дичужі одиниці при помочі кількох підданців. — Коріланці: Вибори розпочалися 23-го м. м. Але що діялися страшенні надузжати на бажання виборців староство вислато комісара, який дальші вибори заміну.

Кооперативи! Читальні!

Зголошуйтеся в члени нового

Краєвого Т-ва „Ощадність“

у Львові, Ринок ч. 10. І. пов.

За українську православу церкву.

Комунікат Українського Церковного Комітету ч. 2.

Виконуючи поручення Українського Церковного Зіду в Луцьку а 5—6 червня н. р., Церковний Комітет як виконавчий його орган, негайно після візиту зробив кроки щодо предложення для справи української православної церкви в Польщі вищої церковної влади. Але у тієї влади постанови візиту не тільки не знайшли апрошування, а їх зустріли відразу ж безоглядною ворожою, навіть з ошануванням, що з ними Таке відношення вищої церковної влади несправедливо вилосло за цей час у домі П. атак: ет-каппі нею Почайнського Зіду 13—14 червня і непризнанні не-ж Церковний Комітет, обраного Луцьким Зідом.

І Зід у Почаїві скликав був митрополит Діонісій, як волинський архієпископ, виключно для побере-вання церковно-народного українського руху і в протиставлення Українському Зідові Луцькому.

В офіційній мові (диз. „Воскресіння“)

ІЛІАРИОН СЕНІЦЬКИЙ.

3 культурного життя сучасної України?

1) Pro domo sua.

Деякі читачі статті „Що таке українізація?“ поробили авторові заміти: більшовики — закинули немарксістський підхід до теми, поляки — занадто більшовицькі симпатії, українці — за великий оптимізм. Тим то мусів автор перевірити свої думки про українізацію. Це і сталося в часі поновного побуту на Україні.

Автор як немарксіст гляді на життя України очима людини, для якої найвищим законом світогляду і поступовання є його власне знання належного і неналежного в житті.

„Коли знаєш, що чиниш Закон Твій, є ти сам. А не знаєш, що чиниш Закон є твій пан“.

(Франко.)

Виходячи із цього становища самовистарчальності творчого розуму і холодного розсудку, як осей діяльного життя людини та всіх її почувань і поривів, автор, очевидно, міг і може тільки стверджувати факти і старатися їх зрозуміти. А що кожне явище життя має свої причини і наслідки, та свої особливі зв'язки зі світом явищ взагалі, то спостереження лущаться все з певними особливими почуваннями і міркуваннями. Отсеку особистому світові ідеї мусить кожний громадянин присвятити чимало уваги, щоб про-вірити свій власний погляд на справу та цією

провіркою хоч у безконечно дрібній частці підійти до обрисів життєвої дійсности та до її правдивого зображення.

Ось тут то проявляється побіч розуму і розсудку ще деяка дрібка почування любови до гарних і милих нам явищ та нехоть і обмерзання до гидких і осоружних явищ життя. Без цих почувань і порухів живої душі немає в дійсности ніякого життя, особливо у громадянина-публіциста. Він, навіть як холодний спостерігач, десь там в таємному кутку свого живого серця не-свідомо приче почування ширшої любови для предмету свого спостерігання та несвідомо дає іноді таке освітлення справи, в якому він бажав би бачити. Публіцист є тому все індивідуалістом.

А проте кожному ясно, що чисто індивідуальний підхід до явищ життя не конечно мусить бути запереченням усіх інших підходів до тих самих явищ. Особовість — чужа частка збірноти, її вплив і майбутність. І хто не висказував своїх поглядів на явища життя, то всі як люди зійдуться в одному, що без збірноти немає індивіду, а без індивіду немає колективу.

Життя збірноти укладається не тільки на основах суспільно-господарських та державно-політичних взаємин, що їх одні можуть уважати за одинокі корисні та доцільні, а другі за безумовно шкідливі. Збірнота живе ще і творчим гоном та радісним любованням красою життя і його віковичних зв'язків з минулим і майбутнім, а пізнанням, видимим і прочутим світом невидимих ще явищ. Отся свідомість живого зв'язку людини із всесвітом, передана найширшим кругам збірноти, є чи не наймогутнішим досягненням життятворчим гоном збірноти нації. Тим то кожне ідейнотворче життя самої найбільше індивідуальності особовості мусить бути в кожній здоровій збірноті дорожчою силою — першою, яку вона плекатиме, оберігати і доводити була немилою, а навіть шкідливою в розумінні даних умовин.

Для прикладу можна вказати на юрби безпритульних дітей і юнаків, що мов та пошесть підточує нормальний біг життя обивателя ССРР. Це суспільне лихо могло б дуже легко викоринити

досвідчені в боротьбі зі всяким „суспільним лихом“ давні чекісти, сьогодні агенти ДПУ (Державного Політичного Управління), але цього не чинять з огляду на великі індивідуальні потенції заховані в отсх юрбах чорної (по силі бруду) голоти (по недостатці одежі). І так в даному випадкові — принципіальний анархо-індивідуалізм оберігається офіційними представниками комуністичного устрою держави. Комуністична держава може і вміє у випадках потреби пілорядкувати інтереси крайнього анархізму інтересам збірноти.

На цій основі можна надіятися, що інтереси крайнього консерватизму чи пак контрреволюціонізму зможуть згодом укластися в рамки існуючого комуністичного устрою з належним пожитком для спільного добра і розвитку поодиноких держав ССРР. Без природного права на повноту самопрояви сильних творчих умів, немає сильного життя, немає великого творчого розмаху. Так думає обективний обсерватор-публіцист, так думає громадянин-людина, що любить усе живе і красу боротьби життя зі смертю.

2. Ще раз про українізацію.

Українізація села. Українську індивідуальність стирали і нищили з давніх-давніх власних князів межиусобиць, кочових орд нападів, усієї зазіхання, та всяких нерозважних людей ушків. І після всього того від десяти літ на широкі степах України — мілко списками зораних, густо кістками засіпаних і обильно кріпчею позитих стало народжуватися нове життя, імя якому — українізація. Почалося воно правда тоді, коли зародилася українська державність над Дніпром, коли осталися й боронили борні за церкву православу і мову народно, коли Козацтво воювало за права людини і робочого люду, коли Хмельницький з польськими паннами змагався і до шовковського царя пристав, коли Мазепа на цар пішов, коли найкращі сили свої кістки а болотах Неви топили, коли в снігах Сибіру каралися у всі літні роки календаря українського культурно-національного життя, і боротьби за волю... від 1798—1917 р.

(Продовж. — б. д.)

*) Після низки статей вказ. Кирила Студинського і його нисто особистими враженнями про сіль побуту УСРР, починаємо друкувати фейлетони проф. І. Свенціцького, другого учасника подорожі на Рарянську Україну. З уваги на те, що фейлетони проф. Свенціцького не мають ніякої виразної політичної тенденції, а визначаються дуже своєрідним, індивідуальним підходом до деяких реалій культурного життя в УСРР (українізація, держка), вважаємо не зайвим дати до них якийсьвд політичні міркування. — Редакція.

